

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2006. február 27.

LATIN NYELV

**EMELT SZINTŰ
ÉRETTSÉGI VIZSGA**

**JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI
ÚTMUTATÓ**

OKTATÁSI MINISZTERIUM

I. FORDÍTÁS

A kiöregedett sportoló halála
(Gellius: Noctes Atticae 15, 16.)

Milo Crotonensis, athleta illustris, quem in chronicis scriptum est Olympiade LXII primum coronatum esse, ³| exitum habuit e vita miserandum et mirandum. ²| Cum iam natu grandis artem athleticam desiisset iterque faceret forte solus in locis Italiae silvestribus, ⁵| quercum vidit proxime viam patulis in parte media rimis hiantem. ⁴| Tum experiri etiam tunc volens, ³| an ullae sibi reliquae vires adessent, ³| immissis in cavernas arboris digitis diducere et rescindere quercum conatus est. ⁴| Ac mediam quidem partem discidit divellitque, ²| quercus autem in duas diducta partes, cum ille quasi perfecto, quod erat conixus, ²| manus laxasset, ⁴| cessante vi rediit in naturam ⁴| manibusque eius retentis inclusisque dilacerandum hominem feris praebuit. ⁴|

Maximálisan elérhető pontszám: 40 pont

A részpontszámokat egy-egy nagyobb gondolati egység végén tüntettük fel. A dolgozat értékelésében a pontszámokat mondatonként kell jelölni. Az utolsó két sorban feldarabolva megtalálható *quercus autem in duas diducta partes ... cessante vi rediit in naturam* tagmondat pontértéke 4 pont.

Kiemelt szerkezetek, részletek:

<i>quem scriptum est coronatum esse</i>	2 pont
<i>quercum hiantem</i>	2 pont
<i>experiri volens</i>	2 pont
<i>immissis digitis</i>	2 pont
<i>perfecto</i>	2 pont
<i>cessante vi</i>	2 pont
<i>manibus retentis inclusisque</i>	2 pont
<i>praebuit hominem dilacerandum</i>	2 pont
<i>a diducere/rescindere/discidere/divellere</i>	
rokonértelmű szavak fordításának megoldása	2 pont

(Az itt feltüntetett pontszámok a megfelelő tagmondaton belüli részpontszámot jelentik; e kiemelt szerkezetek helytelen fordítása esetén részpont nem adható, az adott tagmondathoz tartozó max. pontszámból 2 pontot mindenképpen le kell vonni.)

A fordítást akkor tekinthetjük teljes értékűnek, ha a vizsgázó megértette mind a mondat nyelvtani szerkezetét, mind a helyét a kommunikációs folyamatban. Ha a kettő közül csak az egyik valósul meg, a fordítás nem teljes értékű. Ha a tévedés nem lehetetleníti el a szöveg alapvető tartalmának megértését, még akkor se vonjuk le a teljes pontszámot, ha annak oka alapvető grammatikai félreértés! Ha viszont a mondat szerkezetét felismeri a vizsgázó, de nem sikerül a jelentést a szöveggörnyezetnek megfelelően alakítania, teljesítménye nem lehet 50%-nál nagyobb. A magyar szöveg minőségével kapcsolatos szempontok: nem a szöveg „irodalmisságát” értékeljük, de csak akkor tekinthető a fordítás kifogástalannak, ha a magyar nyelv szabályai szerint megalkotható mondatok sorából áll. Értelmetlen mondatokra még akkor sem adhatunk 40%-ot meghaladó

pontszámot, ha a probléma láthatóan nem a latin nyelvi ismeretek hiánya miatt keletkezett. Figyelembe kell venni továbbá a mondatra adható összpontszám 20%-áig a szöveg koherenciáját. A szavak jelentését és a mondatok logikai hangsúlyát a szöveg globális megértéséből kell levezetnie a teljes értékű megoldásnak.

Tájékoztató jellegű fordítás:

Sajnálatra és csodálatra méltó módon távozott az életből a crotoni Milo, a kiváló atléta, akiről azt írják a krónikákban, hogy a 62. olümpiasz idején kapott először koszorút. Miután már előrehaladott korban felhagyott az atlétikával és történetesen egyedül utazott Itália erdős vidékén, látott egy tölgyet az út mellett, melynek a törzsén terebélyes hasadékok tátongtak. Majd, mivel még akkor is azt akarta kipróbálni, megvan-e még a maradék ereje, ujjait a fa üregeibe bedugva megkísérelte a tölgyet széthasítani és kettészakítani. A törzset pedig rögtön meg is repesztette és kettéválasztotta, de miután lazított a fogáson – szinte megvalósítva azt, amire törekedett –, a meghasított tölgy a (rá ható) erő meggyöngyültével visszacsapódott természetes helyzetébe, kezeit pedig megbilincselve és beszorítva lehetővé tette, hogy a vadállatok széttépjék.

II. FELADATSOR

Általános tudnivalók:

Ahol teljes szótári alak megadása a feladat, csak hibátlan és hiánytalan megoldásra lehet pontot adni (részpont nem adható). Hasonlóképpen, ahol ragozott szóalakokat kell meghatározni, csak hibátlan és hiánytalan megoldás fogadható el.

- 1. Egyeztesse a zárójelben lévő mellékneveket a ragozott főnevekkel! Ahol több megoldás is lehetséges, mindegyiket adja meg, még akkor is, ha azonos szavakat kell leírnia többször! (5 pont)**

manu (dexter 3)	<i>dextera</i>	1 pont
patriarum (nobilis 2)	<i>nobilium</i>	1 pont
exercitūs (Romanus 3)	<i>Romani (sg. gen. és pl. nom.), Romanos</i>	1 + 1 + 1 pont

- 2. Írja be a táblázatba a *Roma* városnév meghatározott kérdésekre felelő eseteit! (3 pont)**

Hová?	Hol?	Honnan?
<i>Romam</i>	<i>Romae</i>	<i>Roma</i>

1 + 1 + 1 pont

3. Képezze a meghatározásnak megfelelő egyes szám második személyű alakokat a dico 3 dixi, dictum igéből! (4 pont)

Praesens perfectum coniunctivi activi	<i>dixeris</i>	1 pont
Praesens imperfectum indicativi passivi	<i>diceris</i>	1 pont
Futurum perfectum indicativi activi	<i>dixeris</i>	1 pont
Praeteritum perfectum coniunctivi passivi	<i>dictus 3 esses</i>	1 pont

(A *dictus 3 esses* esetében elfogadható, ha a vizsgázó csupán az egyik nemet adja meg.)

4. Párosítsa a ragozott főnevekkel a velük nemben, számban és esetben egyező névmásokat! (3 pont)

1. virum	4	quas	0,5 pont
2. tempora	5	iis	0,5 pont
3. artium	2	eadem	0,5 pont
4. uxores	1	hunc	0,5 pont
5. diebus	6	illos	0,5 pont
6. fructus	3	quarundam	0,5 pont

5. A. Milyen tagmondatot vezet be a cum kötőszó az alábbi mondatban? (2 pont)

Cum aeger sim, venire non possum. *okhatározói mellékmondat* 2 pont

B. Mondjon még két olyan alárendelt mellékmondat-típust, melyet cum kötőszó vezethet be! (3 pont)

*időhatározói mellékmondat (cum temporale, historicum),
megengedő mellékmondat (cum concessivum),
cum adversativum, cum explicativum* 1,5 + 1,5 pont

Válaszként elfogadható akár a mellékmondat, akár a kötőszó fajtájának megnevezése. Maximum két helyes válaszra adható pont.

6. Helyettesítse a mellékmondatot participiumos szerkezettel! (9 pont)

Postquam haec audita sunt, omnes milites gavisi sunt.
His auditis omnes milites gavisi sunt. 3 pont

Dum Cicero loquebatur, nemo ei resistere potuit.
*Ciceroni loquenti nemo resistere potuit. /
Cicerone loquente nemo ei resistere potuit.* 3 pont

Legati Romani in Asiam venerunt, ut Hannibalem viderent.
*Legati Romani in Asiam venerunt Hannibalem visuri. /
Legati Romani in Asiam venerunt Hannibalem videndi causa. /
Legati Romani in Asiam venerunt Hannibalis videndi causa. /
Legati Romani in Asiam venerunt ad Hannibalem videndum. /
Legati Romani in Asiam venerunt Hannibalem visum.* 3 pont

7. Adja meg a táblázatban szereplő melléknevek ellentétpárjait! (3 pont)

magnus 3	<i>parvus 3</i>	0,5 pont
niger 3	<i>albus 3</i>	0,5 pont
bonus 3	<i>malus 3</i>	0,5 pont
facilis 2	<i>difficilis 2</i>	0,5 pont
notus 3	<i>ignotus 3</i>	0,5 pont
amicus 3	<i>inimicus 3</i>	0,5 pont

8. Melyik igéből származhatnak az alábbi főnevek? Teljes szótári alakokat írjon! (3 pont)

dux	<i>duco 3 duxi, ductum</i>	1 pont
auctor	<i>augeo 2 auxi, auctum</i>	1 pont
lux	<i>luceo 2 luxi</i>	1 pont